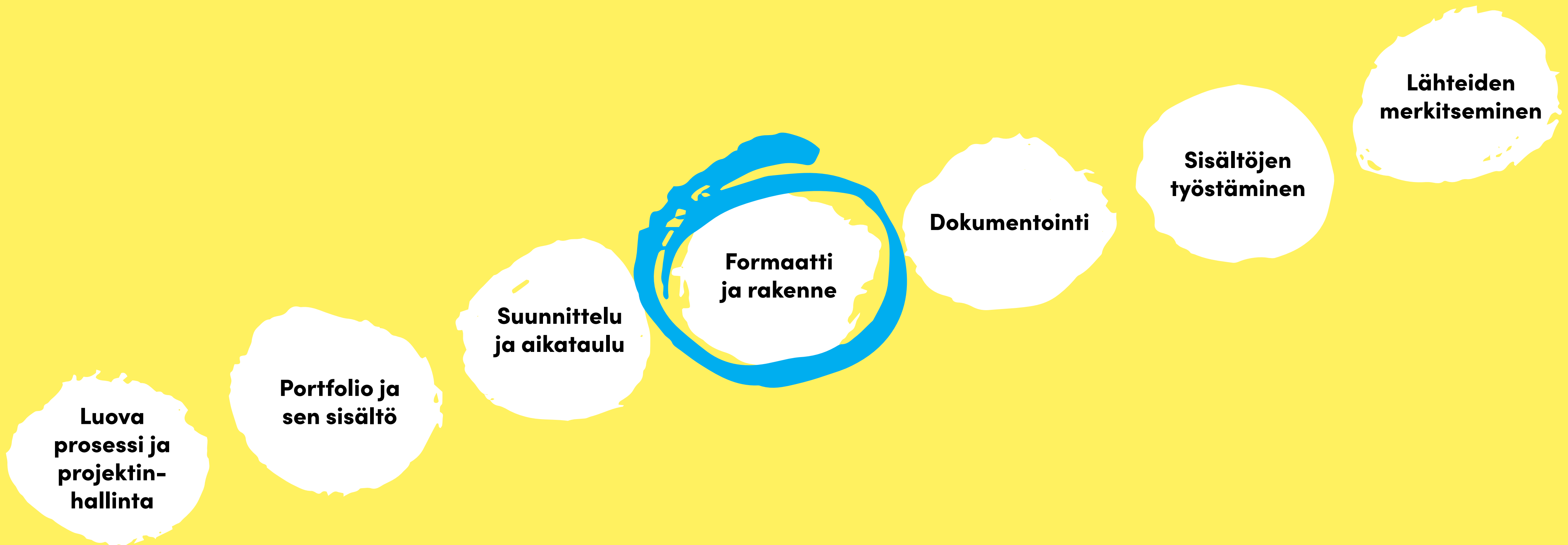


FORMAATTI, RAKENNE JA KÄSIKIRJOITUS



Formaatti, rakenne ja käsikirjoitus

Tässä alustuksessa esitellään erilaisia formaatteja eli esitystapoja, joihin portfolion voi tehdä. Alustuksessa käydään läpi eri formaattien tarjoamia mahdollisuuksia sekä pohditaan käsikirjoittamista ja miten sitä kannattaa hyödyntää portfolion tekemisessä.

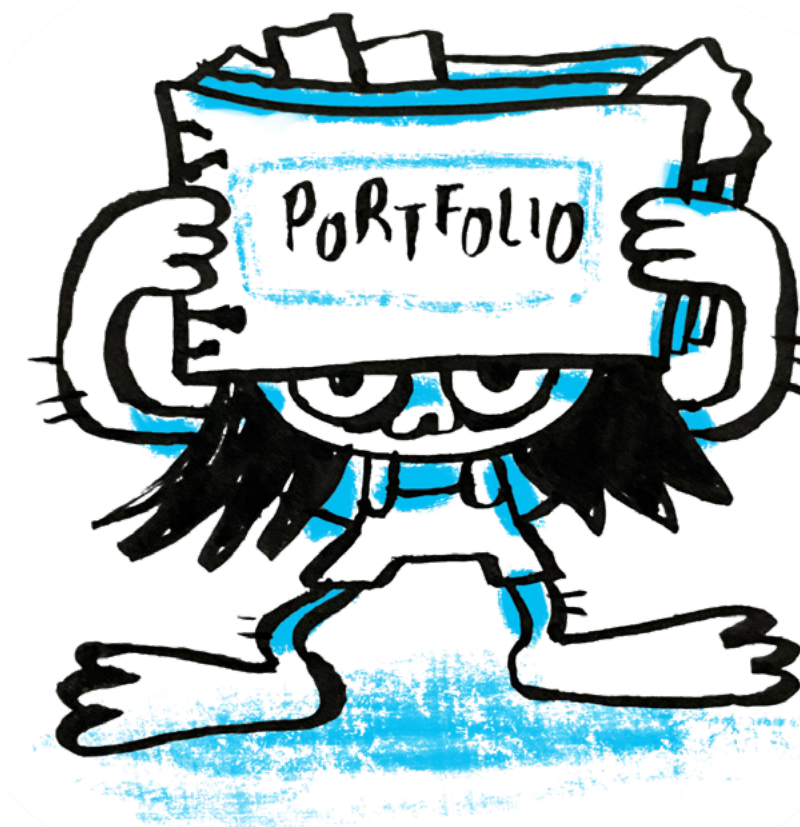


FORMAATTI

Formaatin eli portfolion muodon mahdollisuudet

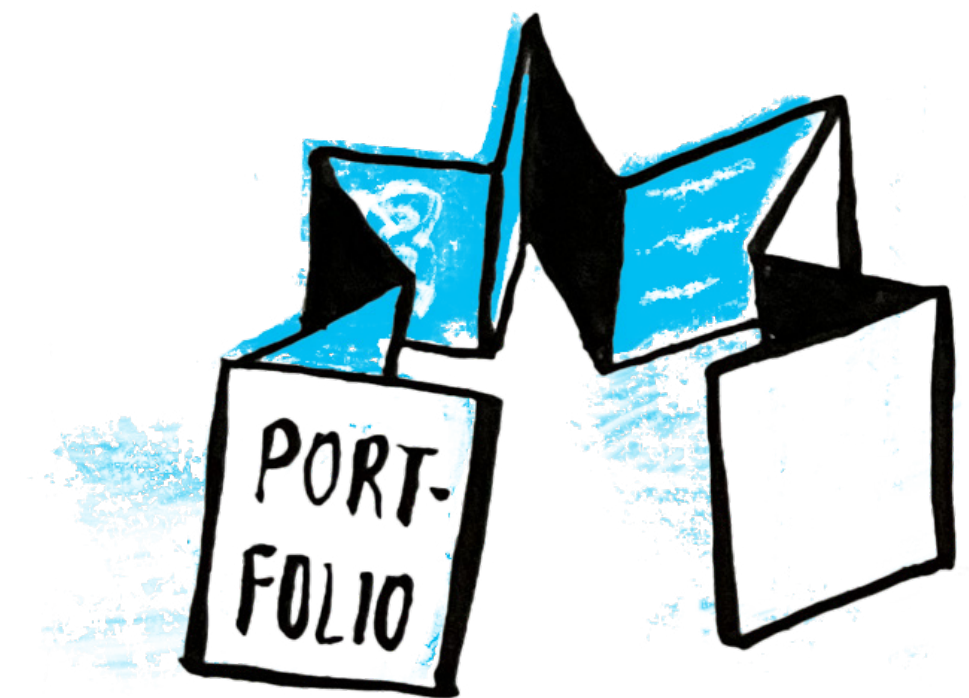
Portfoliossa pääsee käyttämään omia vahvuuksia ja korostamaan omaa tyyliä ja tekemisen tapaa. Eri formaateilla on omat vahvuutensa ja niiden tekemisessä korostuvat erilaiset taidot.

Portfoliosta voi tehdä aivan omannäköisensä, ja siinä voi käyttää monia visuaalisia tehokeinoja.



Formaatin eli portfolion muodon mahdollisuudet

- Portfolion sisällöillä ja valitulla formaatilla voi parhaimmillaan täydentää tehtyä työtä tai teosta.
- Portfoliolla voi kertoa itsestään tekijänä ja kiinnostavassa portfoliossa näkyy tekijän persoona.
- Portfolion muoto voi saada inspiraation taiteellisesta työstä tai täydentää sitä.
- Portfoliossa voi olla samoja visuaalisia elementtejä kuin itse teoksessa.

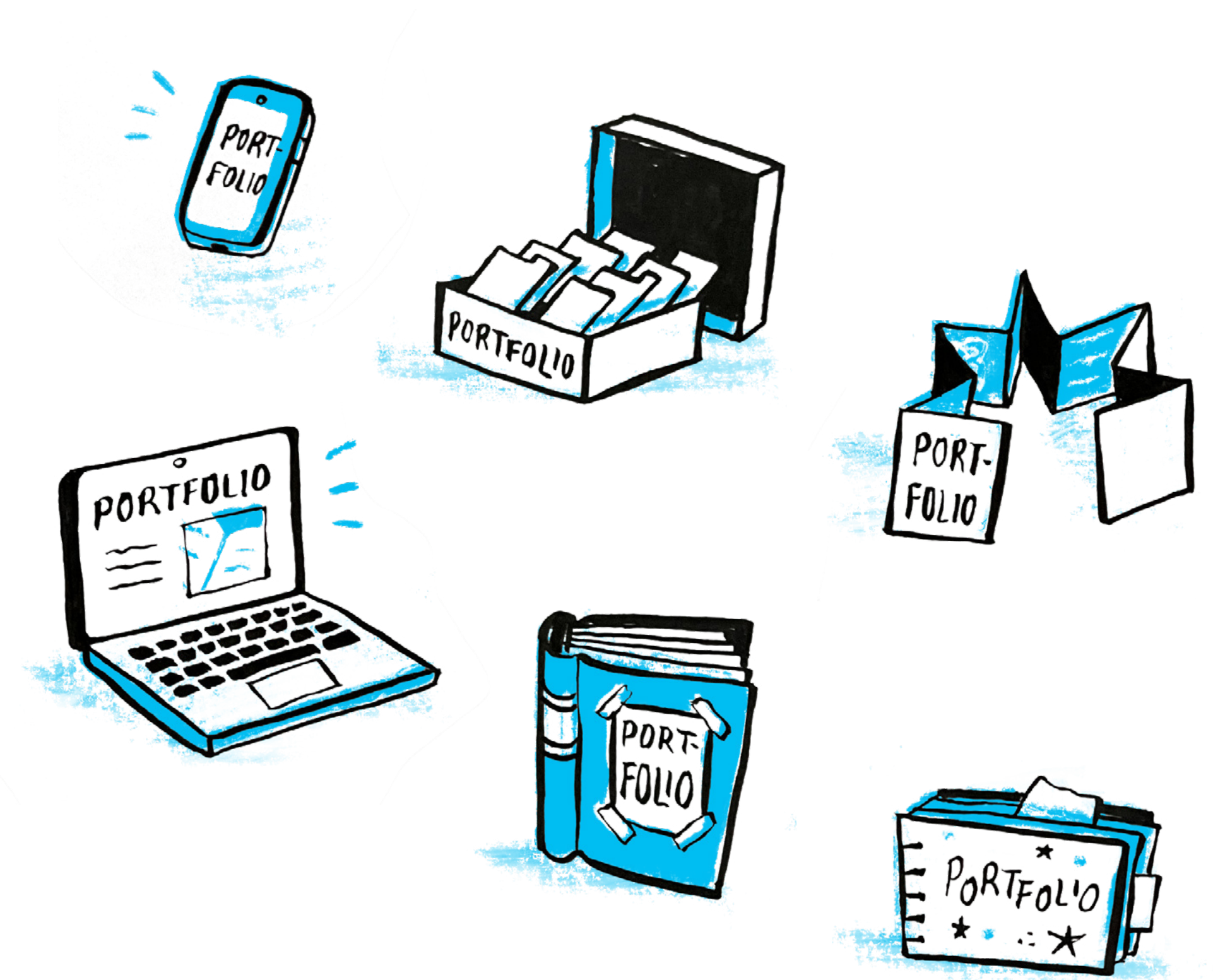


Erilaisia formaatteja

Kurssiportfolion voi tehdä moneen erilaiseen muotoon. Kannattaa myös tarkastaa tehtävänannosta, mitä portfolion muodosta on siinä sanottu.

Erilaisia formaatteja ovat esimerkiksi

- kirjamuotoinen portfolio
 - käsin sidottu kirja
 - tulostettu kirja
 - valmiiseen kirjaan koottu portfolio
- sähköinen portfolio
 - PDF tai muu esitys
 - voi muistuttaa sähköistä kirjaa
- nettisivu
- video
- muut muodot ja alustat, esimerkiksi Instagram



**Keksittekö muita
formaatteja portfoliolle?**

Kirjamuotoinen portfolio

Valmis kirja pohjana

- Kirjan voi tehdä valmiiseen kirjaan, esimerkiksi luonnoskirjaan leikaten, liimaten ja käsin kirjoittamalla. Tekstit voi kirjoittaa myös koneella ja liittää kirjaan tulostettuina.

Itse tehty kirja

- Kirjan voi sitoa käsin mieluisista papereista tai tekemällä sivut ensin sähköisinä, tulostamalla ne ja sitomalla ne vihkoiksi ja kirjaksi. Erilaisia kirjansidontatekniikoita on paljon. Niitä kannattaa tutkia ja kysyä vinkkejä opettajalta.
- Sivut voi suunnitella PowerPointissa tai taitto-ohjelmassa. Sidontatapa vaikuttaa siihen, miten sivut sommitellaan ja tulostetaan. Muista jättää sivuihin tarpeeksi sitomisvaraa.

Painotalossa printattu kirja

- Hieman enemmän taitoa ja resursseja vaatii taittaa portfolio sähköisesti taitto-ohjelmassa ja tulostuttaa se kirjana tai vihkona painotalossa.
- Painoilla on eri vaatimuksia aineistolle (aineistoohje) ja yksittäisten printtien tulostaminen voi olla kallista. Ota tämä huomioon, jos harkitset kirjan teettämistä.



Sähköinen portfolio

Sähköinen portfolio voi muistuttaa sähköistä kirjaa tai presentaatiota

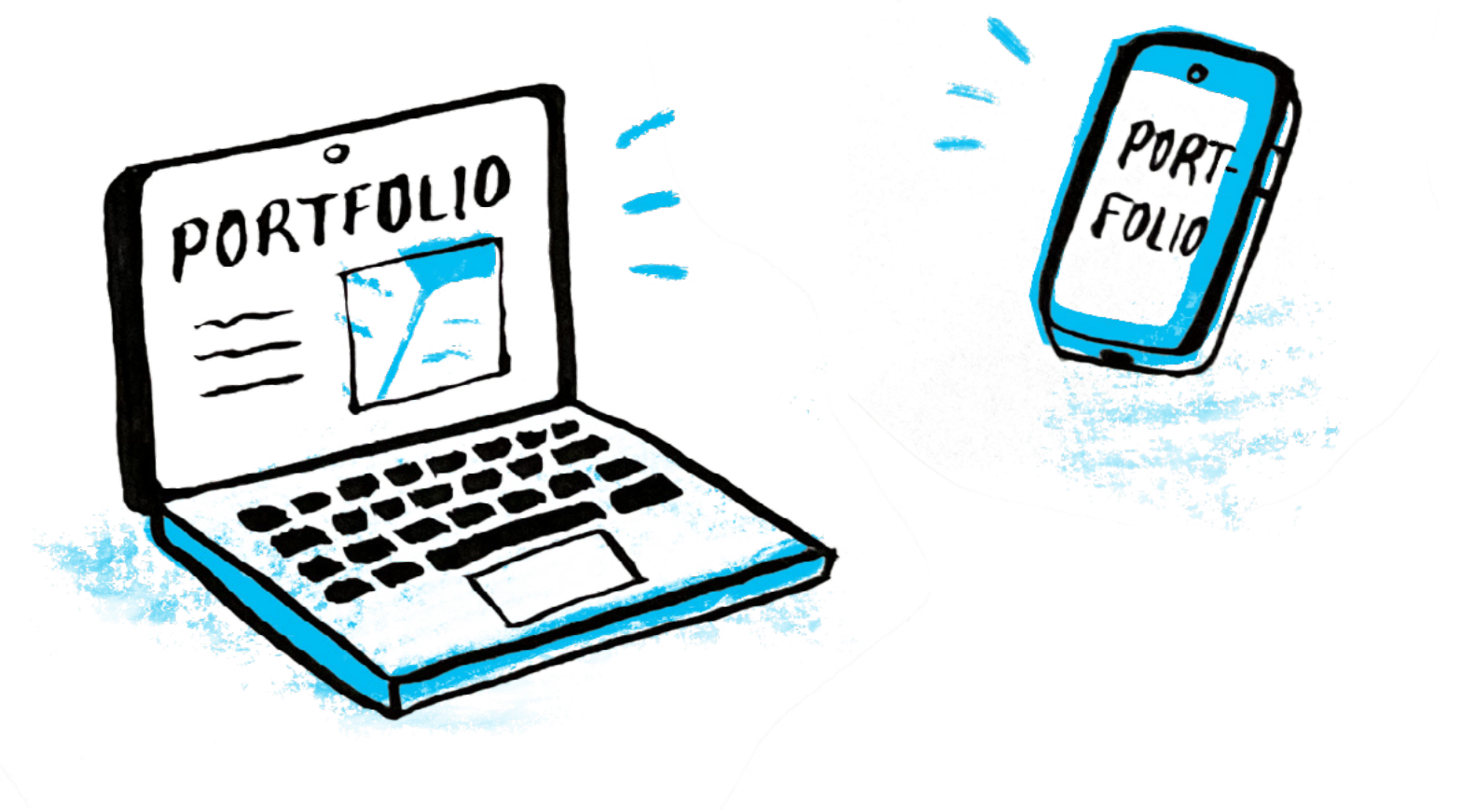
- Presentaatioon verrattuna erona on, että portfolion pitää yleensä toimia ilman esittelyä ja puhetta.

Sähköinen portfolio on yleensä PDF- muodossa

- Sähköisen portfolion voi tehdä PowerPointissa, Keynotessa tai Google Slidesissa.
- Se voi olla pysty- tai vaakamuotoinen.
- Käsikirjoitetaan samaan tapaan kuin fyysinen kirja.

Portfolion voi taittaa myös taitto-ohjelmassa

- Ohjelmia ovat esimerkiksi Adobe InDesign, Affinity Publisher ja Canva. Canva on ohjelmista yksinkertaisin ja siitä on ilmaisversio verkossa.
- Taitto-ohjelmissa on enemmän ominaisuuksia, mutta ne vaativat enemmän opettelua.
- Taitto-ohjelmia käytettäessä portfolio jaetaan yleensä PDF:nä.



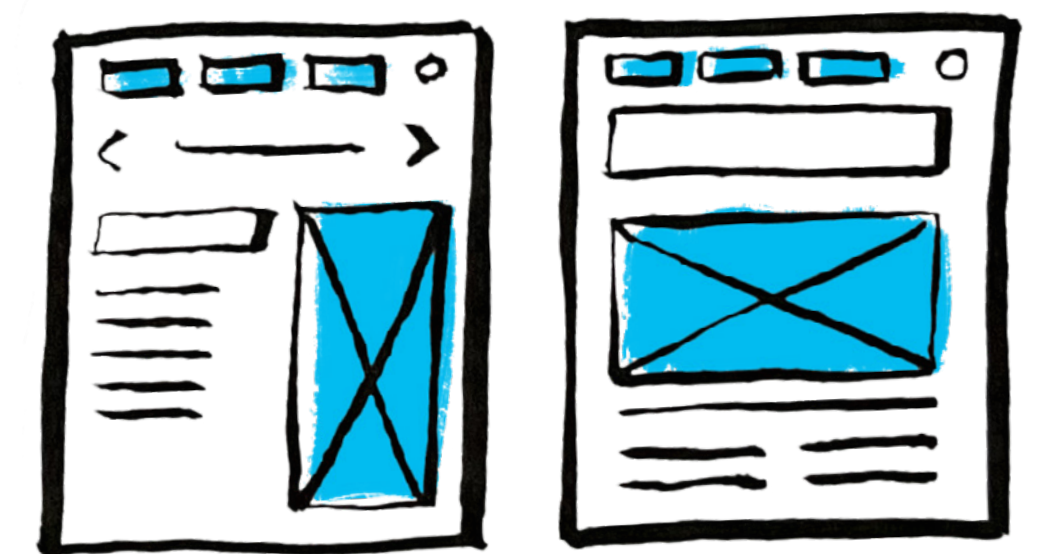
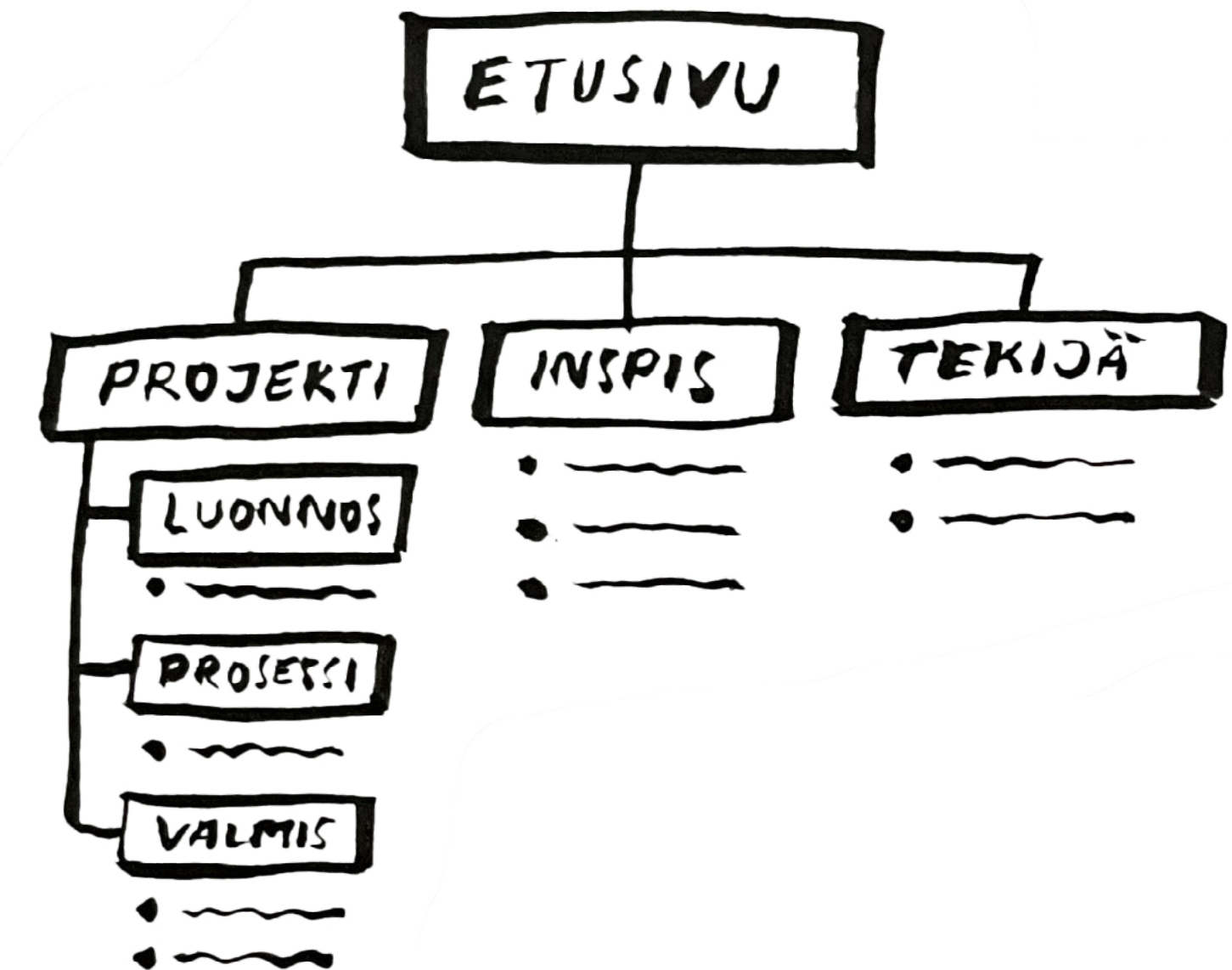
Nettisivu portfoliona

Palvelut ja alustat nettisivujen tekemiseen

- Esimerkiksi Wordpress ja Wix tarjoavat alustoja nettisivujen tekoon.
- Nettiportfolion tekemiseen voi käyttää myös blogisivustoja.
- Lisäksi on olemassa erilaisia interaktiivisia verkkosivupohjia ja applikaatioita, joissa voi hyödyntää eri tavoilla vaikkapa videoita tai pelillisyyttä.
- Nettisivu on usein julkinen, mutta joitain sivustoja voi salata salasanalla.

Rautalanka-suunnittelu

- Rautalanka eli wireframe on nettisivun käsikirjoitus tai sisällysluettelo, tapa jäsentää sivuston sisältöjä.
- Interaktiivisten ja pelillisten sivustojen rakenne voi poiketa perinteistä rautalankamallisesta nettisivusta.

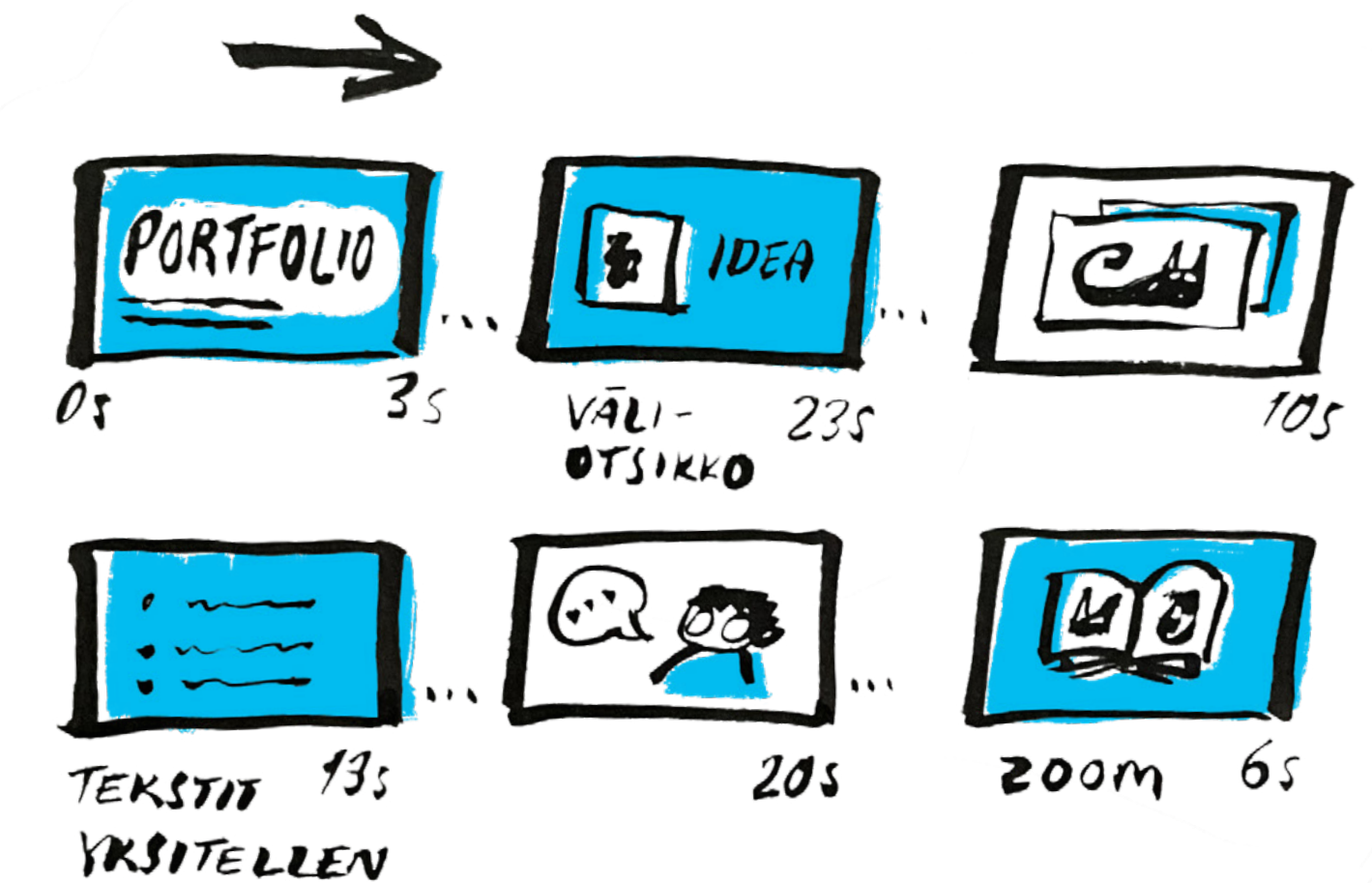


Video

Videossa voi näyttää paljon lyhyessä ajassa ja leikitellä elokuvallisuudella ja visuaalisuudella. Melko lyhyenkin videon editointiin voi mennä paljon aikaa, joten jos videon tekeminen on uusi juttu, kannattaa sitä alkaa kokeilla ajoissa.

Videon koostaminen ja editointi

- Käsikirjoittamisen kautta hahmottaa, millaisia videoklippejä, kuvia ja ääniraitoja tarvitsee videoon.
- Ota työskentelystä pieniä klippejä luonnosten ja valokuvien lisäksi.
- Kuvia ja luonnoksia voi käyttää kertovan puheen tai tekstitysten taustalla.
- Videoissa tekstiä on vähemmän, joten otsikointi ja tekstittäminen kannattaa tehdä huolellisesti ja ajatuksella. Tämä voi olla yllättävää, mutta aina vähemmän tekstiä ei tarkoita ajallisesti vähemmän työtä!
- Videoiden editointiin on paljon eri ohjelmia, esim. iMovie. Mitä olet käyttänyt? Mitä ohjelmia on saatavilla koulussa?
- Videon voi tehdä myös PowerPoint-tiedostosta nauhoittamalla esityksen.



Formaatin valinta

Kannattaa valita formaatti, joka tuntuu itselle hyvältä, luonnolliselta ja inspiroivalta, ja jonka tekemiseen käytettävissä oleva aika riittää.

Portfolion muotoa voi pohtia ja kypsyttellä taiteellisen työn aikana, tai sen voi päättää prosessin alussa.

Päätti muodon missä vaiheessa tahansa, portfolion tekeminen on hyvä pitää mielessä dokumentaation takia.



Formaatin valinta

Formaatin valintaan voi vaikuttaa

- Omat kiinnostuksen kohteet ja taidot. Haluatko kokeilla jotain uutta tai pidätkö erityisesti esimerkiksi videoiden tekemisestä?
- Luova prosessi ja valmis teos voi inspiroida formaatin valintaan. Ehkä liikkuva kuva tai kirjamaisuus alkavat kiinnostaa?
- Käytettävissä oleva aika ja muut resurssit. Jos aikaa ei ole paljoa, ei välttämättä kannata aloittaa tekemään käsinsidottua kirjaa. Samoja visuaalisia elementtejä ja omia vahvuuksia voi käyttää sähköisessä kirjassa tai esitysmuotoisessa portfoliossa.

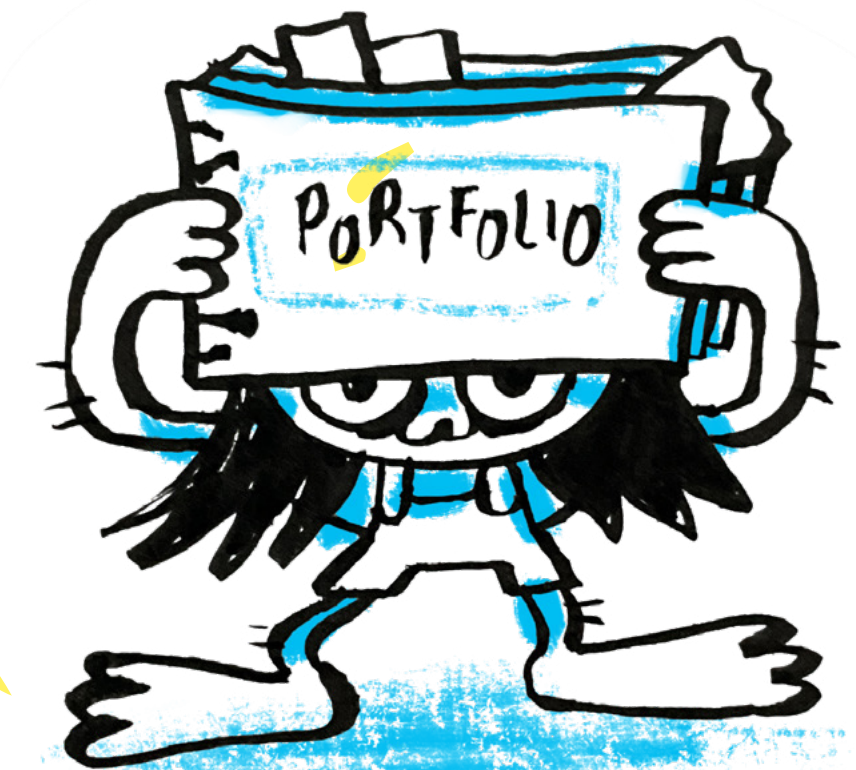
Pohdittavaa – formaatin valinta

Näiden kysymysten avulla voi miettiä, mikä formaatti olisi itselle sopivin ja inspiroivin.

Apukysymykset formaatin valintaan

- Mitkä formaatit ovat kiinnostavia?
- Millainen formaatti tukisi tehtyä teosta?
Entä omia vahvuuksia?
- Minkä formaatin kautta taidot ja opitut asiat pääsevät oikeuksiinsa tai on helppo näyttää?
- Miten tekemisen prosessia on dokumentoitu?
Miten dokumentaatiota voi käyttää eri formaateissa?
- Voiko portfolion tekemistä käyttää jonkin uuden taidon oppimisessa?

HARJOITUS



PORTFOLION KÄSIKIRJOITTAMINEN

Mitä käsikirjoittaminen tarkoittaa?

Käsikirjoittaminen on sen miettimistä, mitä asioita portfolioon tulee, missä järjestyksessä ja kuinka laajasti eri aiheita käsitellään. Käsikirjoitusta voi ajatella sisällysluettelon ja otsikoiden kautta.

Käsikirjoituksessa näkyvät usein otsikot, kuvien ja tekstien paikat ja käsiteltäville aiheille varattu tila. Videoon tehdään usein kuvakäsikirjoitus, joka näyttää erilaiset siirtymät ja tehosteet käsiteltävän aiheen lisäksi.



Mitä käsikirjoittaminen tarkoittaa?

Käsikirjoitus voi olla

- Luonnoskirjaan käsin piirretty luonnos.
- Tietokoneelle tehty luonnos.
- Post-it lapuille tehty luonnos. Post-it lappuja voi siirrellä, ne voi värikoodata ja korvata uusilla, jos suunnitelma muuttuu. Käsikirjoituksen voi tehdä seinälle tai luonnoskirjaan.



KIRJAN SIVUT



POST IT-LUONNOS



Miksi ja milloin käsikirjoitetaan?

Käsikirjoittamisen kautta hahmottaa helpommin, mitä kaikkea oma portfolio tulee sisältämään. Sen kautta saa käsityksen siitä, mitä kaikkea portfoliossa voisi olla.

Käsikirjoittaminen auttaa vastaamaan erilaisiin portfolion sisältöjä koskeviin kysymyksiin: mitä, minne ja missä muodossa sisällytetään. Kannattaa aina tarkastaa myös tehtävänanto ja sen vaatimukset.



Miksi ja milloin käsikirjoitetaan?

Käsikirjoituksen voi tehdä eri vaiheessa prosessia

- Ensimmäisenä askeleena portfolion sisältöjen suunnittelussa. Usein käsikirjoitus tehdään ensimmäisenä, koska se auttaa suunnittelemaan muuta työskentelyä.
- Yhtä aikaa dokumentaation läpikäynnin kanssa tai formaattia valitessa.
- Viimeistään siinä vaiheessa, kun aloittaa kokoamaan portfolion sisältöjä yhteen.



Miten portfolion sisältöjä voi suunnitella?

Portfolion sisältöihin ja sitä kautta käsikirjoittamiseen vaikuttaa valittu formaatti. Eri formaatit voivat vaatia erilaisia valmisteluja, koska sisältöjen muodot vaihtelevat ja niitä voidaan käyttää eri tavoilla (kuva, video, ääni, teksti).

Portfolion sisältöjä voi suunnitella esimerkiksi

- Koostamalla sisällysluetteloja ja nimeämällä eri sisältöjen otsikkoja.
- Listaamalla tehtävässä mainittuja, pakollisia sisältöjä.
- Visualisoimalla käsikirjoitusta. Voit merkitä esimerkiksi kuvien, otsikkojen ja tekstin paikat.
- Käymällä läpi, millaista materiaalia prosessin aikana on kertynyt.
- Dokumentaatiosta voi löytyä yllätyksiä ja se voi tarjota oivalluksia omasta teoksesta ja oppimisprosessista. Esimerkiksi omaa prosessia läpikäydessä saattaa huomata, että tiettyyn kohtaan olisi hyvä sisällyttää kuva luonnosteluvaiheesta.



Kysymykset käsikirjoituksen pohtimiseen

Näiden kysymysten tarkoitus on auttaa alkuun portfolion käsikirjoittamisen ja rakenteen miettimisen kanssa.

Näiden asioiden pohtiminen auttaa myös aikataulun tekemistä.

Kysymykset käsikirjoituksen tekemisen tueksi

- Mitä osia ja otsikoita portfoliossani on?
- Onko tehtävässä listattu portfoliolle pakollisia osioita?
- Mihin järjestykseen eri osiot tulevat?
Miltä sisällysluettelo tulee näyttämään?
- Miten asettelen eri sisältöjä ja kuinka paljon ne tarvitsevat tilaa?
- Miten laaja portfolio on? Onko sillä esimerkiksi sivurajoitus tai videolla maksimikesto?
- Miten portfolion laajuus vaikuttaa rakenteeseen?



Esimerkkejä käsikirjoituksen osista

VINKKI!

Oma esittely

Työskentelyn
eteneminen

Aloittaminen

Loppu-
reflektointi

Teeman
pohdiskelu ja
aiheen rajausta

Työskentely

Viimeistely

Tekniikka-
valinnat